

تاریخچه و ساختار کنوانسیون تغییر آب و هوا

United nations framework on climate change convansion

مقدمه

با اختراع ماشین بخار توسط جیمز وات و وقوع انقلاب صنعتی، رشد افزایشی کاربرد سوخت‌های فسیلی توسط بشر و جنگل‌زدایی، یکی دیگر از معضلات محیط زیستی پدیدار شد. فعالیت‌های صنعتی دولت‌ها پس از انقلاب صنعتی، منجر به ازدیاد تراکم گازهای گلخانه‌ای در هواسپهر شده و این پدیده به تدریج سبب گرم تر شدن کره زمین شده است. لازم به ذکر است که وجود گازهای گلخانه‌ای در هواسپهر، از جمله دی‌اکسیدکربن، متان، مونواکسید نیتروژن، کلروفلوئور کربن‌ها و پرفلوئور کربن‌ها، آب‌وهوای کره خاک را به سامان و دمای متعادل برای ادامه حیات بشر روی زمین را فراهم می‌کنند. لیکن افزایش تراکم آنها از حدود مجاز انتشار سبب گرمایش زمین و تغییر آب و هوای کره زمین می‌باشد. پیامد های تغییرات آب و هوایی و گرمایش زمین شامل: ذوب شدن یخچال‌ها، افزایش سطح آب دریاها و اقیانوس‌ها، وقوع خشکسالی، وقوع طوفان‌های شدید و شیوع بیماری‌های مسری، تغییرات در محیط زیست گیاهی و جانوری است که پیامدهای نامناسبی برای ترکیب، قابلیت انعطاف، بازدهی اکوسیستم‌های طبیعی، عملکرد سیستم های اجتماعی و اقتصادی یا سلامت بشری دارد.

این امر، جامعه بین‌المللی را به واکنش سریع در برابر این پدیده وادار نموده و منجر به تصویب اسناد حقوقی بین‌المللی به منظور مقابله با تغییرات آب‌وهوایی شده است. تشکیل هیئت درون دولتی ناظر بر تغییرات آب و هوا در سال ۱۹۸۸ میلادی یکی از این اقدامات است.

نحوه شکل گیری کنوانسیون تغییر آب و هوا

در سال‌های دهه ۱۹۸۰، شواهد علمی نشان دادند که انتشار گازهای گلخانه‌ای ناشی از فعالیت‌های انسانی خطراتی برای آب و هوای جهان ایجاد می‌کند و به این ترتیب افکار عمومی لزوم ایجاد کنفرانس‌های بین‌المللی دوره‌ای و تشکیل پیمان نامه‌ای برای حل این مسئله را احساس کردند. دولت‌ها به منظور بازتاب افکار عمومی کنفرانس‌های بین‌المللی برگزار کردند و تنظیم قراردادی بین‌المللی را برای بررسی این مسئله خواستار شدند.

در سال ۱۹۹۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد کمیته مذاکرات بین‌الدول (INC) را جهت تدوین کنوانسیون تغییر آب و هوا (UNFCCC) تشکیل داد.

کمیته مذاکرات، پیش نویس کنوانسیون را تهیه کرد و این پیش نویس در ۹ ماه مه ۱۹۹۲ در مقر سازمان ملل در نیویورک تصویب شد. این کنوانسیون در اجلاس زمین، در ژوئن ۱۹۹۲ در ریودوژانیرو (برزیل)، جهت امضاء اعضا آماده گردید. این کنوانسیون در طول جلسه ریو توسط سران کشورها و مقامات ارشد ۱۵۴ کشور دنیا امضاء و از تاریخ ۲۱ مارس ۱۹۹۴ لازم الاجراء شناخته شد. تا اواسط سال ۱۹۹۹ بیش از ۱۷۵ کشور عضو سازمان ملل آنرا تصویب کردند یا پذیرفتند و به این ترتیب خود را ملزم به رعایت مفاد کنوانسیون دانستند. ایران نیز در سال ۱۹۹۶ پس از تصویب هیئت دولت و مجلس شورای اسلامی به عضویت این کنوانسیون در آمد. کنوانسیون تغییر آب و هوا در ۲۶ ماده، به زبانهای انگلیسی، عربی، چینی، فرانسه، روسی و اسپانیولی توسط دبیرخانه سازمان ملل متحد تهیه و تدوین گردیده است.

اهداف کنوانسیون

هدف نهائی این کنوانسیون و هر ابزار قانونی مرتبط که توسط اعضا کنفرانس مورد پذیرش قرارگیرد، دستیابی به تثبیت غلظت گازهای گلخانه‌ای در اتمسفر تا سطحی است که از تداخل خطرناک فعالیت‌های بشر با سیستم آب و هوایی جلوگیری نماید. چنین سطحی باید در یک چهارچوب زمانی کافی حاصل گردد تا اکوسیستم‌ها به‌طور طبیعی با تغییر آب و هوا خود را وفق دهند و اطمینان حاصل‌شود که امنیت غذایی تهدید نمی‌شود و توسعه اقتصادی به طور پایدار ایجاد می‌گردد.

تعهدات کشورها

اعضای کنوانسیون با توجه به اصول کنوانسیون باید با توجه به مبنای تساوی و منطبق با مسئولیت‌های مشترک ولی متفاوت و قابلیت‌های خود از سیستم آب و هوا به نفع نسل‌های فعلی و آتی بشر حمایت کنند. کشورهای پیشرفته باید نقش پیشرو را در مقابله با تغییر آب و هوا و آثار سوء آن به عهده بگیرند. این کشورها می‌بایست با ارائه سیاست‌ها و اقدامات موجه از نظر اقتصادی در رابطه با تغییرات آب و هوا، منافع جهانی را با کمترین هزینه تضمین نمایند.

تمامی اعضا با در نظر گرفتن مسئولیت‌های مشترک ولی متمایز خود و نیز اولویت‌های خاص ملی و منطقه ای خود برای توسعه، باید میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای حاصل از فعالیت‌های بشری و نحوه جذب آنها به وسیله چاهک‌های کلیه گازهای گلخانه‌ای (که توسط پروتکل مونترال کنترل نمی‌شوند) را مکتوب، منتشر و به صورت دوره‌ای بازنگری کنند و آن را در دسترس اعضا کنفرانس قرار دهند. کشورها باید برنامه های ملی و یا منطقه ای را برای تعدیل تغییرات آب و هوایی در اثر انتشار گازهای گلخانه ای ناشی از فعالیت‌های بشری تدوین، منتشر، اجراء و به طور منظم بازنگری نمایند.

کشورها باید استفاده از فن آوری‌ها، تجربیات و رویه‌هایی که گازهای گلخانه‌ای را کنترل می‌کند، ترویج نمایند و با مدیریت مستمر در حفظ و افزایش چاهک‌های جذب گازهای گلخانه‌ای نظیر موجودات زنده، جنگل‌ها، اقیانوس‌ها و غیره بکوشند. در این راستا تمام اعضای کنوانسیون بایستی به تبادل کامل، آزاد و فوری اطلاعات علمی، تکنولوژیکی، فنی، اقتصادی، اجتماعی و حقوقی مربوط به سیستم آب و هوا، تغییرات آب و هوا و پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و اقدامات مقابله‌ای مختلف بپردازند و در موارد مزبور با سایر اعضا همکاری نمایند.

کشورهای پیشرفته علاوه بر رعایت موارد فوق، تجارب عملی در خصوص سیاست‌های کاهش انتشار برای دستیابی به تعهدات کمی خود را، با سایر کشورها مبادله خواهند نمود. این اعضا، منابع جدید و مضاعف ملی را برای پرداخت هزینه‌هایی که کشورهای در حال توسعه عضو کنوانسیون صرف نموده‌اند، فراهم خواهند کرد. همچنین اقدامات لازم برای دسترسی سایر اعضا به دانش فنی و تکنولوژی سازگار، محیط زیست را انجام خواهند داد.

اعضای کنوانسیون بایستی امکانات لازم را جهت توسعه و اجرای برنامه‌های آموزشی، افزایش آگاهی عموم مردم در مورد تغییرات آب و هوا و اثرات آن، دسترسی عمومی به اطلاعات و شرکت همگان در مقابله با تغییر آب و هوا فراهم نمایند.

بر اساس این کنوانسیون، هیئتی فرعی برای مشاوره علمی و تکنولوژیکی جهت ارائه به موقع اطلاعات به کنوانسیون اعضا تأسیس شده‌است. از اهم وظایف هیئت فرعی می‌توان به ارزیابی وضعیت علمی، تعیین تکنولوژیهای نوین موثر و پیشرفته، ارائه مشاوره‌های علمی-تحقیقاتی و جوابگویی به سئوالهای کنفرانس اعضا در ارزیابی و بررسی اجرای موثر کنوانسیون اشاره کرد.

تبادل اطلاعات مربوط به اجرای کنوانسیون از طریق دبیرخانه کنوانسیون انجام می‌شود. این اطلاعات، مواردی نظیر آمار ملی کلیه گازهای گلخانه‌ای از جمله منابع انتشار و چاهک‌های آنها، شرح کلی اقدامات انجام شده یا آتی هر عضو برای اجرای تعهدات کنوانسیون و سایر اطلاعات را شامل می‌شود. کشورهای عضو ۶ ماه پس از لازم‌الاجراء شدن کنوانسیون برای آن عضو، اولین تبادل اطلاعاتی خود را انجام خواهند داد. اطلاعات مبادله‌شده توسط اعضا می‌بایست در اولین فرصت توسط دبیرخانه کنوانسیون در اختیار اعضا کنفرانس (COP) و یا هیئت‌های فرعی دیگر قرار گیرد. این اطلاعات تا زمان مطرح شدن در کنفرانس اعضا، محرمانه تلقی می‌شوند. کنفرانس اعضا در اولین نشست خود ترتیبات لازم را برای پشتیبانی فنی، مالی و اطلاعاتی کشورهای در حال توسعه ارائه می‌نماید و نیازهای مالی و فنی لازم برای پروژه‌های پیشنهادی و اقدامات مقابله‌ای را تعیین خواهد کرد.

